

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU VALSTYBĖS ĮMONEI REGISTRŲ CENTRUI TEIKIANT PASLAUGAS TYRIMO

2020-06-09 Nr. (20)-SN-78)SP-55
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2020 m. gegužės 12 d. gautas pareiškėjo (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos socialinės padėties pagrindu. Pareiškėjas nurodo, jog 2020 m. balandžio 21 d. jis kreipėsi į valstybės įmonę Registrų centrą (toliau – Įmonė), prašydamas suteikti galimybę realizuoti įstatymine užufrukto teisę vykdant jo nepilnamečiam sūnui priklausančio buto (duomenys neskelbtini) juridinės būklės stebėjimą Įmonės administruojamame nekilnojamo turto registre, stebint nekilnojamojo turto būklės pokyčius, kas ir kokiais tikslais domėjosi sūnui priklausančiu butu ir pan. Pareiškėjas teigia, kad 2020 m. gegužės 6 d. gavo Įmonės atsakymą, kuriuo paaiškinama, jog naudotis Įmonės klientų savitarna nėra techninių galimybių. Pareiškėjas paaiškina, kad kiekvienu atveju, norėdamas gauti informaciją apie sūnui priklausančio turto būklę, privalėtų kreiptis pateikdamas šiuos dokumentus: rašytinį prašymą (kreipdamasis į Įmonės klientų aptarnavimo padalinį asmeniškai) arba pateikdamas prašymą paštu arba nesaugiu elektroniniu paštu siųsdamas prašymą, prieš tai pasirašęs jį elektroniniu parašu, ir kiekvieną kartą, kreipiantis į Įmonę, jam būtų privaloma pridėti dokumentus, įrodančius, kad Pareiškėjas yra sūnaus tėvas (originalus arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintas dokumentų kopijas). Pareiškėjas paaiškino, kad Įmonės padaliniai paskelbto karantino metu yra uždaryti, paslaugos yra mokamos, o savitarnos interneto svetainėje paslaugos nemokamos; pasak Pareiškėjo, tuo metu, kai Įmonės aptarnavimo padaliniai veikė, juose aptarnavimas vyksta laukiant eilėse po kelias valandas.

Pareiškėjas skundu teigia, kad turto savininkai gali operatyviai gauti informaciją apie jiems priklausančio nekilnojamojo turto būklę, o uzufrukto turėtojais, turintys teisę gauti tokią pačią informaciją, kaip ir šio turto savininkai, yra diskriminuojami dėl savo socialinio statuso.

Pareiškėjas skundu pažymėjo, jog nėra aišku, kaip praktikoje galima būtų realizuoti duomenų užklausą nesaugiu elektroniniu paštu, nes kiekvieną kartą, teikiant notaro patvirtintas dokumentų kopijas, turėtų būti pateiktas notaro patvirtintas nuorašas, pasirašytas elektroniniu parašu, kitaip dokumentų autentiškumas būtų nepakankamas, žinant, kad beveik visi notarai, pasak Pareiškėjo, dokumentų nuorašus tvirtina tik tradicine dokumentine forma. Pareiškėjas nurodė, kad dėl Įmonės taikomų kliūčių tvarkyti nepilnamečio vaiko turtą nėra galimybių tinkamai atstovauti sūnaus turtiniams interesams pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą, prarandamas operatyvumas laiku ir tinkamai gauti informaciją apie sūnui priklausančio turto būklę.

Skundu nurodyta, kad Įmonės Klientų aptarnavimo direktorė ne tik diskriminuoja Pareiškėją kaip uzufrukto valdytoją ir įstatyminių savo sūnaus atstovą, bet ir tyčiojasi iš Pareiškėjo įstatyminės uzufrukto turėtojo teisės, pateiktu Įmonės atsakymu Pareiškėjui nurodydama, jog asmuo gali naudodamasis internetine bankininkyste prisijungti prie Įmonės savitarnos svetainės internete. Skundu paaiškinama, kad Pareiškėjo sūnus turi jam išduotą pasą, tačiau iki jam sueis 16 metų jis negali ir neturi teisės, pagal Lietuvos Respublikos civilinį kodeksą, netgi su tėvų sutikimu, naudotis internetine bankininkyste ir per ją identifikuotis Įmonės savitarnos svetainėje.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 d., 2020 m. gegužės 21 d. raštu Nr. (20)SN-34)S-305 kreipėsi į Įmonės direktorių ir paprašė per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į klausimus:

„1. Ar Pareiškėjo sūnus turi nuosavybės teisę jam priklausantį turtą, įregistruotą Jūsų vadovaujamoje Įmonėje, jeigu taip, ar yra įregistruota žyma, kad sūnui priklausantį turtą uzufrukto teisėmis tvarko jo tėvai, arba vienas iš tėvų?

2. Dėl kokių priežasčių uzufrukto teisės turėtojui, šiuo konkrečiu atveju nepilnamečio vaiko tėvui ir jo įstatyminiam atstovui, nėra sudarytos galimybės Įmonės savitarnos interneto svetainėje stebėti nekilnojamojo turto būklės pokyčius tokiomis pačiomis sąlygomis, kokios yra suteiktos turto savininkui?

3. Kaip, Jūsų nuomone, tėvai galėtų tvarkyti savo nepilnamečių vaikų turtą uzufrukto teisėmis, neturėdami galimybių šių teisių įgyvendinti elektroninėmis ryšio priemonėmis, prisijungdami prie Įmonės savitarnos svetainės, ypač žinant, kad paskelbto karantino metu Įmonės

padaliniai nedirba ir negali aptarnauti klientų bei kad fiziškai tvarkyti šiuos dokumentus yra žymiai sudėtingiau?

4. Kaip siūlytumėte įgyvendinti tėvams suteiktą uzufrukto teisę, kartu siekiant tinkamai užtikrinti vaiko interesus?

Taip pat prašyčiau pateikti kitus svarbius paaiškinimus, informaciją, susijusius su atliekamu tyrimu.“

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Įmonės generalinis direktorius 2020 m. gegužės 29 d. raštu Nr. S-44368 (1.10 E) informavo, kad Pareiškėjo sūnui „asmeninės nuosavybės teise priklauso: (duomenys neskelbtini) dalis žemės sklypo, esančio (duomenys neskelbtini), įregistruoto Nekilnojamojo turto registro įrašė Nr. (duomenys neskelbtini); butas, esantis (duomenys neskelbtini), įregistruotas Nekilnojamojo turto registro įrašė Nr. (duomenys neskelbtini); (duomenys neskelbtini) dalis nuotekų šalinimo tinklų, įregistruotų Nekilnojamojo turto registro įrašė Nr. (duomenys neskelbtini)“, o „nurodytas nekilnojamas turtas įsigytas dovanojimo sutarties, notarinio registro Nr. (duomenys neskelbtini), pagrindu (dovanotojai – įgijėjo tėvai ir sūnus)“; minėtuose Nekilnojamojo turto registro įrašuose daiktinė teisė – uzufruktas į anksčiau nurodytus Pareiškėjo sūnui nuosavybės teise priklausančius nekilnojamuosius daiktus neįregistruota; dovanojimo sutartyje, kurios pagrindu įgytas anksčiau nurodytas nekilnojamas turtas, uzufruktas nenustatytas, Įmonei prašymai bei kokie nors dokumentai, nustatantys uzufrukto daiktinę teisę į anksčiau nurodytus nekilnojamuosius daiktus, taip pat iki šiol nebuvo pateikti.

Įmonės generalinis direktorius paaiškino, kad Pareiškėjas nėra anksčiau nurodytų nekilnojamųjų daiktų uzufrukto teisės turėtojas (uzufruktorius), todėl jam šiuo pagrindu negali būti sudaromos kokios nors galimybės naudotis Nekilnojamojo turto registro duomenimis. Pasak Įmonės generalinio direktoriaus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.147 str. 2 dalimi, iš uzufrukto kylančios teisės į daiktą, kuriam privaloma teisinė registracija, ir pareigos subjektams atsiranda tik įregistravus uzufruktą, išskyrus atvejus, kai uzufruktą nustato įstatymas. Įmonės atsakyme Tarnybai daroma išvada, kad nagrinėjamu atveju uzufrukto teisės yra kilusios iš Civilinio kodekso trečiosios knygos IV dalies XII skyriaus normų, „todėl, kai nėra duomenų Registrų centro tvarkomuose registruose apie šias teises, kyla būtinybė Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui prieš teikiant atitinkamus duomenis bei paslaugas kaskart pagal besikreipiančio asmens pateikiamus

dokumentus įsitikinti, kad prašymą teikiantis asmuo turi atitinkamas teises“. Įmonės atsakyme Tarnybai nurodyta, kad Įmonės savitarnos interneto svetainė suprojektuota taip, kad informacija apie nuosavybės teise priklausančio turto statusą arba informacija, kas domėjosi turto savininko asmens duomenimis, būtų teikiama tik teisėtiems duomenų gavėjams, t. y. turto savininkams, ir joje nėra galimybių asmeniui gauti informaciją apie kitam asmeniui nuosavybės teise priklausantį turtą.

„Patikrinti pateikiamus dokumentus ir įsitikinti, kad kitas asmuo (ne savininkas) turi tam tikras teises, yra būtina, siekiant apsaugoti nuo pažeidimų Nekilnojamojo turto registre įregistruotų savininkų asmens duomenis bei įstatymų saugomus interesus, nes, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 24 straipsnio 4 dalimi, Registrų centras kaip Nekilnojamojo turto registro tvarkytojas atsako už registro duomenų ir registro informacijos saugą. Be kita ko, Registrų centras, kaip Nekilnojamojo turto registro tvarkytojas, pagal galimybes diegdamas technines ir programines priemones, griežtai laikosi Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 11 ir 12 punktų reikalavimų, kad institucija, kurdama ir tvarkydama valstybės informacinius išteklius, privalo diegti tik tas technines, programines, teises ir organizacines priemones, kurios nenustato išimtinių duomenų teikimo sąlygų ar nepagrįstų apribojimų, siaurinančių duomenų panaudojimo galimybes, bei nuolat fiksuoti informacijos ar elektroninių paslaugų gavėjų nuomones ir vadovaudamasi jomis tobulinti tvarkomus valstybės informacines sistemas ir (arba) registrus“, – atsakymu Tarnybai paaiškino Įmonės generalinis direktorius.

Įmonės generalinis direktorius taip pat informavo, kad Pareiškėjui, kaip sūnaus įstatyminiam atstovui, vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 27 str. ir Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo 42 str., informacija apie Pareiškėjo sūnui nuosavybės teise priklausančio turto statusą arba informacija, kas domėjosi jo, kaip turto savininko, asmens duomenimis, gali būti suteikta pateikus rašytinį prašymą (Pareiškėjas turėtų kreiptis į Įmonės klientų aptarnavimo padalinį asmeniškai arba pateikti prašymą paštu arba elektroniniu paštu, pasirašęs elektroniniu parašu (elektroniniu parašu galima pasirašyti ir Įmonės svetainėje www.gosign.lt), ir dokumentus, įrodančius, kad Pareiškėjas yra įstatyminis sūnaus atstovas (pateikiami originalai arba teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintos dokumentų kopijos); ši tvarka Pareiškėjui buvo nurodyta Įmonės teiktame 2020 m. gegužės 6 d. atsakyme Nr. (duomenys neskelbtini) į Pareiškėjo 2020 m. balandžio 21 d. paklausimą, kuriuo buvo prašoma suteikti informaciją, kaip Pareiškėjas galėtų „realizuoti kaip įstatyminis atstovas sūnui priklausančio turto būklės Įmonės savitarnos interneto svetainėje“.

Įmonės generalinis direktorius atsakymu Tarnybai pažymėjo, kad Pareiškėjas nepagrįstai teigia, jog karantino metu Įmonės padaliniai yra uždaryti; informacija apie klientų priėmimo tvarką

karantino metu skelbiama Įmonės internetinėje svetainėje, taip pat prie įėjimų į Įmonės padalinius; Įmonės paslaugos vienodai prieinamos visiems klientams.

Įmonės generalinis direktoriaus teigimu, „Pareiškėjo teiginiai dėl paslaugų atlygintinumo taip pat nepagrįsti, kadangi atlyginimas už paslaugas priklauso nuo gaunamų paslaugų, duomenų apimties ir pan., bet ne nuo jų teikimo būdo“; atlyginimas už registro duomenų, registro informacijos, registruoti pateiktų dokumentų ir (arba) jų kopijų teikimą ir perdavimą reglamentuojamas Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 29 straipsnyje, jo dydis apskaičiuojamas ir mokamas Vyriausybės nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Įmonė, teikdama Pareiškėjui paslaugas, susijusias su Pareiškėjo sūnui priklausančio nekilnojamojo turto būklės stebėjimu, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkto, kuriuo nustatyta prekių pardavėjų, gamintojų ar paslaugų teikėjų pareiga, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas 2020 m. gegužės 12 d. skundu nurodė, jog yra diskriminuojamas dėl savo, kaip tėvo, socialinės padėties, tėvystės socialinio statuso, 2020 m. gegužės 18 d. patikslintu (Tarnybos prašymu) skundu nurodė, kad yra diskriminuojamas dėl savo, tai yra jo, kaip tėvo, socialinės padėties, nes turėtų gauti informaciją apie nekilnojamojo turto būklę taip pat, kaip ją gautų Įmonės interneto svetainėje turto savininkas (Pareiškėjo sūnus). Pareiškėjas patikslintu skundu pabrėžė, kad tik turto savininkai gali operatyviai gauti informaciją apie jiems priklausančio nekilnojamojo turto būklę, o uzufrukto turėtojas, koks, be kita ko, yra pats Pareiškėjas, turintis teisę gauti tokią pačią informaciją kaip ir turto savininkas, yra diskriminuojamas dėl savo tėvystės socialinio statuso. Taigi Pareiškėjas socialinę padėtį sieja su tėvyste ir iš tėvystės kildinamomis teisėmis bei pareigomis, pabrėždamas, kad jis yra uzufrukto turėtojas, bet ne turto savininkas, ir būtent dėl šios priežasties jam Įmonė nesuteikia identiškų paslaugų, kurios yra suteikiamos nekilnojamojo turto savininkams.

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas savo teisių suvaržymą sieja su savo socialine padėtimi, skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Įmonė Pareiškėjui sudarė vienodas galimybes gauti teikiamas paslaugas nepaisant socialinės padėties.

2. Konstitucijos 29 str. nustatyta, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 str. nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų.

Konstitucijos 29 str. įtvirtintos nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kurio paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 str. nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (1 str. 1 d.).

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 punkte yra nustatyta, kad prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai, nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, įpareigojami visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas, o šios pareigos nevykdymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.).

Paslaugų sąvoka įtvirtinta Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo 2 str. 10 dalyje ir apibrėžiama kaip bet kokia savarankiška, paprastai už užmokestį atliekama ūkinė komercinė veikla, kurios nereglamentuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ar asmenų judėjimo laisvės, kaip nurodyta Europos Bendrijos steigimo sutarties 50 straipsnyje. Europos Bendrijos steigimo sutarties 50 str. paslaugomis įvardijamos „tokios paslaugos, kurios paprastai yra teikiamos už užmokestį ir kurių nereglamentuoja nuostatos dėl prekių, kapitalo ir asmenų judėjimo laisvės. „Paslaugas“ sudaro: a) pramoninio pobūdžio veikla; b) komercinio pobūdžio veikla; c) amatininkų veikla; d) laisvųjų profesijų veikla“.

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. 4-179 patvirtintų Valstybės įmonės Registrų centro įstatų (toliau – Įmonės įstatai) 8 punktu

nustatyta, kad Įmonės veiklos tikslas – teikti viešąsias paslaugas ir įgyvendinti specialiuosius įpareigojamus tinkamai kuriant, tvarkant, plėtojant valstybės registrus ir valstybės informacines sistemas, kurių tvarkytoja yra įmonė. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 str. 18 dalyje viešoji paslauga apibrėžiama kaip „valstybės ar savivaldybių kontroliuojamų juridinių asmenų veikla teikiant asmenims socialines, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir kitas įstatymų numatytas paslaugas. Įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka viešąsias paslaugas gali teikti ir kiti asmenys“. Taigi Įmonės teikiamos paslaugos vartotojams yra priskirtinos Lygių galimybių įstatymo 8 str. „Lygių galimybių įgyvendinimas vartotojų teisių apsaugos srityje“ reglamentuojamoms paslaugoms, kurias teikdami paslaugų teikėjai yra įpareigojami įgyvendinti lygias galimybes, nepaisant *inter alia* socialinės padėties.

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Lygių galimybių įstatyme yra įtvirtintas baigtinis draudžiamo diskriminavimo pagrindų sąrašas. Pažymėtina, kad Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 dalyje įtvirtinta socialinės padėties apibrėžtis – „fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai“. Taigi šiuo konkrečiu atveju Pareiškėjas socialinę padėtį suvokia kaip įstatymu nustatytą tėvystę bei iš tėvystės kildinamą teisę tvarkyti sūnui nuosavybės teise priklausantį turtą (Pareiškėjas skundu patvirtino, kad jis nėra sūnui priklausančio turto savininkas, bet valdo šį turtą uzufukto teisėmis). Atsižvelgus į tai, skundo tyrimo metu visų pirma būtina išsiaiškinti, ar Pareiškėjo nurodyta socialinė padėtis, taip kaip ji yra apibrėžta Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 dalyje, yra priežastis, dėl kurios jis negalėjo pasinaudoti Įmonės teikiamomis paslaugomis savitarnos svetainėje tokiomis pačiomis sąlygomis, kokiomis šiomis paslaugomis naudojasi asmenys, valdantys turtą nuosavybės teise. Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas savo skundu ir papildytu skundu tiksliai neįvardijo, kaip Lygių galimybių įstatymu apibrėžta socialinė padėtis arba kuris iš socialinės padėties sudėtinių elementų privertė jį atsidurti mažiau palankioje padėtyje siekiant gauti Įmonės paslaugas, skundo tyrimo metu siekiama nustatyti, ar turima nuosavybė, kaip vienas iš Pareiškėjo minėto nevienodo traktavimo faktorių, galėjo apriboti jo teises. Atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjas ne vieną kartą mini įstatyminę tėvo pareigą įgyvendinti uzufukto teisę, kurią, pasak jo, varžo Įmonė, todėl tyrimo metu svarbu išsiaiškinti daiktinių teisių, t. y. nuosavybės teisės ir uzufukto teisės, sąvokas.

Civilinio kodekso trečiosios knygos IV dalies XII skyriaus 3.185 straipsniu nustatyta, kad turtą, kuris yra nepilnamečių vaikų nuosavybė, tvarko jų tėvai uzufrukto teisėmis, 3.188 straipsnio „Sandoriai, susiję su nepilnamečio vaiko turtu“ 1 d. 1 punktu nustatyta, kad be išankstinio teismo leidimo tėvai neturi teisės perleisti, įkeisti savo nepilnamečių vaikų turtą ar kitaip suvaržyti teises į jį; 3.191 straipsnio „Turto tvarkymo ir uzufrukto teisės pabaiga“ 1 dalimi nustatyti atvejai, kuomet tėvai netenka teisės tvarkyti uzufrukto teise savo nepilnamečių vaikų turtą.

Pažymėtina, kad Civilinio kodekso ketvirtosios knygos II dalies III skyriaus 4.20 straipsniu įtvirtinta daiktinės teisės sąvoka: „daiktinė teisė – tai absoliuti teisė, pasireiškianti teisės turėtojo galimybe įgyvendinti valdymo, naudojimo ir disponavimo teises ar tik kai kurias iš šių teisių“, o V skyriaus 4.37 straipsniu apibrėžiama nuosavybės teisės sąvoka: „nuosavybės teisė – tai teisė savo nuožiūra, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti“; VIII skyriaus 4.141 straipsnio 1 dalimi įtvirtinta uzufrukto sąvoka: „asmens gyvenimo trukmei ar apibrėžtam terminui, kuris negali būti ilgesnis už asmens gyvenimo trukmę, nustatyta teisė (uzufruktoriaus teisė) naudoti svetimą daiktą ir gauti iš jo vaisius, produkciją ir pajamas“; 4.147 str. 1 dalimi įtvirtinta, kad uzufruktas gali būti nustatomas įstatymais, teismų sprendimais, kai tai numato įstatymai, bei sandoriais, o 2 dalyje nustatyta, kad iš uzufrukto kylančios teisės į daiktą, kuriam privaloma teisinė registracija, ir pareigos subjektams atsiranda tik įregistravus uzufruktą, išskyrus atvejus, kai uzufruktą nustato įstatymas.

Taigi aiškinant Civiliniame kodekse įvardintas nuostatas akivaizdu, kad nuosavybės teisė apima turto valdymą, naudojimą bei disponavimą juo, o uzufrukto teisė apima tik teisę naudoti svetimą daiktą, o konkrečiu Pareiškėjo atveju – turtą, kuris yra nepilnamečio vaiko nuosavybė, Pareiškėjas tvarko uzufrukto teisėmis (Civilinio kodekso trečiosios knygos IV dalies XII skyriaus 3.185 str.).

Taigi darytina išvada, kad Pareiškėjas, siekdamas gauti Įmonės paslaugas Įmonės savitarnos svetainėje, kitomis sąlygomis (internetinė prieiga stebėti nekilojamąjį turtą savitarnose svetainėje nebuvo suteikta, priešingai nei turto savininkams) nei turto savininkai buvo traktuojamas ne dėl turimos nuosavybės, bet dėl teisės tvarkyti sūnui priklausantį nekilojamąjį turtą uzufrukto teise turėjimo. Tačiau daiktinė teisė, tai yra uzufrukto teisė, pati savaime nėra tapatinama su socialine padėtimi taip, kaip ji apibrėžta Lygių galimybių įstatyme, daiktinė tėvo teisė tvarkyti sūnui priklausantį turtą nepatenka ir į socialinės padėties apibrėžties sudėtinių elementų sąrašą. Dėl pirmiau nurodytų aplinkybių darytina išvada, kad šiuo konkrečiu atveju ne Pareiškėjo socialinė padėtis galimai lėmė jo teisių suvaržymą gauti Įmonės teikiamas paslaugas savitarnos svetainėje.

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 9 dalyje tiesiogine diskriminacija apibrėžiamas elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo,

įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Vadovaujantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta tiesioginės diskriminacijos apibrėžtimi, būtina pažymėti, kad diskriminacija kildinama iš palyginamųjų asmenų ar jų grupių nevienodo traktavimo, pagrįsto to asmens ar grupės asmenų tam tikrais tapatybės požymiais ar priskirtinomis savybėmis. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokio masto skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teisinės aplinkybes. Pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai¹.

Taigi skundo tyrimo metu paaiškėjo, kad skundžiamos aplinkybės yra susijusios su galimybe gauti Įmonės teikimas paslaugas savitarnos svetainėje, tačiau galimybė naudotis šiomis paslaugomis skiriasi priklausomai nuo to, ar paslaugos gavėjas yra nekilnojamojo turto savininkas ar nekilnojamąjį turtą tvarko uzufukto teise, kaip įstatyminis turto savininko atstovas. Dėl to, nenustačius pagrindo, požymio taip, kaip jie įtvirtinti Lygių galimybių įstatyme ir dėl kurių yra draudžiamas mažiau palankus asmens traktavimas šio įstatymo taikymo srityse, nėra galimybių atlikti asmenų palyginimo galimai diskriminacijai identifikuoti, o kartu nėra teisinio pagrindo atlikti skundžiamų aplinkybių vertinimą galimo prieštaravimo Lygių galimybių aspektu (siekiant įvertinti, ar Pareiškėjui buvo sudarytos lygios galimybės gauti Įmonės teikiamos paslaugas nepaisant jo socialinės padėties).

Pažymėtina, kad tėvystė, įstatyminė tėvo pareiga, kaip draudžiamo diskriminavimo pagrindai, taip pat nėra įtvirtinti Lygių galimybių įstatyme.

Iš Įmonės pateikto paaiškinimo nustatyta, kad Pareiškėjas turi galimybę realizuoti savo, kaip įstatyminio sūnaus atstovo, teisę tvarkyti sūnui priklausantį nekilnojamąjį turtą, tačiau tai privalo daryti kitokiomis priemonėmis ir būdais nei nekilnojamojo turto savininkas.

Ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. 4-179 patvirtintų Įmonės įstatų 3 punktu nustatyta, kad Įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 921 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 27 d. nutarimo Nr. 1403 redakcija) patvirtintų Inovacijos ir ekonomikos ministerijos nuostatų 10.5 papunkčiu, Ekonomikos ir inovacijų ministerija derina registrų ir valstybės informacinių sistemų nuostatų

¹ Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d., 1997 m. lapkričio 13 d., 2003 m. liepos 4 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2009 m. kovo 2 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, 2010 m. birželio 29 d. nutarimas.

projektus; konsultuoja registru ir valstybės informacinių sistemų valdytojus ir tvarkytojus, prireikus – ir kitas valstybės institucijas registru ir valstybės informacinių sistemų veiklos klausimais (10.6 papunktis); teikia pasiūlymus dėl registru ir valstybės informacinių sistemų steigimo ir likvidavimo tikslingumo (10.7 papunktis).

Atsižvelgus į tai rekomenduotina Pareiškėjui kreiptis į Įmonės steigėją dėl galimybės realizuoti savo, kaip įstatyminio sūnaus atstovo, teisės tvarkyti sūnui priklausantį turtą Įmonės teikiamomis elektroninio ryšio priemonėmis (savitaros svetainėje) suteikimo bei techninių galimybių sukūrimo.

Taigi, skundo tyrimo metu paaiškėjus, kad Pareiškėjo skundžiamos aplinkybės nėra susijusios su galima diskriminacija socialinės padėties pagrindu arba kitais Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatyme įtvirtintais draudžiamu diskriminavimo pagrindais, atsižvelgdama į pirmiau išdėstytas aplinkybes bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 17 str., 27 str. 1 d. 3 punktu, 29 str. 4 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti skundo tyrimą, skundo tyrimo metu paaiškėjus, kad skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją bei Įmonę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė